

Abonnement pour un an:

250 piastres

Edition spéciale 500 piastres

Adresse :

Idjtihad Constantinople

Téléph st, 865

XXIème ANNÉE

Février 1925 - no 192

اجتهاد

فلسفی، اجتماعی، ادبی اقتصادی مجموعه

آبونمان سنه لکی [۲۴ نسخه]

داخل ایچون ۲، خارج ایچون

۱/۲ اعلا کاغذ لیسسی ه ایرادر.

اداره خانه سی

جمال اوغلنده « اجتهاد نهوی »

تلفون استانبول ۸۶۵

یکرمی برنجی سنه

نومرو ۱۹۲-۱۵ اشترین ثانی ۱۹۲۵

عقل سليم

[دوام]

مبحث ۵۹ - الهیات بارز بر تضاد لر

سلسله سندن باشقا برشی دکلدر .

بر قطعه

دولاشدك كوكلده بر آتش كي ؛
برلرده دورايدن بر كوش كي ؛
يورولدك كالم وطن يولنده
جانانك قوينونده چله كش كي .

نيزن توفيق

انسانلرك افعالنندن اللهك متأراولديغى ، كنديسى تعرض ديده حسايتديكى ادا ايتك ، الله حقنده بزه ويريله چاليشيلان فكرلى اعما ايتكدرد . انسان .. نظام عالمى بوزه بيلير ، اللهك اننده بيليريمى اشعال ايد بيلير ، اللهك پروژلرينى شاشيرته بيلير ديمك انسان اللهندن داها قوتلدر ، اللهك ايدلكنى بوزه بيلير ، كرىملكنى غدارلعه تحويل ايد بيلير ديمكدرد . الهيات بر ايله يالديغى ديكرد ايله ييقماقدن باشقا برشى پاماز . اكر هر دين غضبه كلن وسا كنهلشن بر الله اوزمدينه مؤسس ايسه ، هر دين آشكار بر تناقض اوزمدينه مؤسس ديمكدرد .

بتون دينلر الوهيتك بصيرت و قدرتى تجييل و اطرا ده متفقدردلر ، فقط الوهيتك سيرتى ، شعار و اطوارينى ، بزه شرح و ايضاح ايتمه به باشلار باشلاماز ، اونده تدبير سزلكدن ، بصيرت نقصانندن ، ضعف و جنتندن باشقا برشى بولماز . الله دنياني بالذات كنديسى ايچون ياراتدى دييورلر ، الله ملكنده كنديسنه عرض عبوديت ايدجك تبعه به مالك اولماق ايچون انسانلرى ياراتدى دييورلر ، حالبوكه انسانلرك على الدوام الله قارشى عصيان ايتديكلرينى كور يوروز !

مبحث ۶۰ - اللهك سسوزده مصنوعانى
[صنع الهى] كالات الهيه دنيلن شيشى اصلا اثبات ايتمز .

لايتقطع بزه ، كالات الهيه يى مدح ايدرلر ، بو كالاتك اثباتلرينى صودار صورماز ، بو كالاتك اوزرلر نده

سيلمىز حرفلره يازيلى اولديغى ادا ايتديكلرى اثرلى كوسته ريرلر . حالبوكه بتون بو اثرلر قصورلو و فنا پذيردرلر . الوهيتك شاه اثرى ، اك اعجاز انكيز اثرى نظريه كورولمكدن بر آن خالى قالينيان انسان ، آفريده سى اولديغى قادر كل حاملك [يعنى اللهك] نظر نده ، كنديسى نامقبول ، منفور قيلان نقايص ايله دولودر ؛ بو اثر ، خالق ايچون ا كثر يا او قادار مستكره اولور ، كه خالق اونى آتسه آتماق مجبور يقنده بولونور . فقط اللهك اك نادر اثرى نا مكمل اولونجه ، كالات الهيه نه يك دلتيه قانع اولونه بيلير ؛ بالذات حاملنك بو قادار آرز خوشنود اولديغى بر معمول ، بر اثر [يعنى انسان] ، بزي ، حاملته حيران و تقدير خوان ايد بيليريمى ؟

فيزيك انسان [يعنى انسانك بدنى ، وجودى] صاييلماز درجه ده چوق خسته لقلمه و نهايت اولومه معروضدر . معنوى ، روحى انسان [L'homme moral] قصورلره دولودر : بونكله برابر انسانك اكل مخلوقات واحدن مخلوقات اولديغى بزه سويله به سويله به بيتيره ميورلر .

مبحث ۶۱ - اللهك كالمى ملكلرك ، صاف روحلرك ، [ارواح طيبه نك] خلق اولونماسى ادعا سنده ده داها زياده تجلى ايتمه مكده در .

انسانلردن داها مكمل موجودات خلق ايدرك الله ، وقتيله ، نه داها زياده موفق اولمش ، نده كاله داها قوتلى برهانلر ويرمشدرد .

اڪ هوپاسی، اڪ بدلاسی کورمك لازم کلبردی؛ اللهك
دنیاي، محضا مخلوقلریله، محل شرف محاربه لرینك صحنه
جریانی اولماق اوزره، یاراتدیغنه ایناتماق ایجاب ایدردی؛
ملککری، انسانلری، شیطانلری، ارواح خبیثه یی ..
محضا کنیدیلرینه قارشى نفوذی اجرا ایدیه بیلمش اولدیغی
خصملى اولماق اوزره یاراتدیغنه ایناتماق اقتضا ایدر؛
اونلری کنیدیسنی تحقیر ایتمکده سربست براقیور،
پروژه لرینی بوشه چیقاراجاق درجه ده قورناز قیلیور،
اصلا تسلیم اولمایاجاق قادار عنسادجی یاپیور؛ بونلرک
جهل سنی حدتلمک، سکونت بولماق، اویوشماق، یامش
اولدقلری قاریشیقلمقلری دوزلتمک ایچون یاپیور. الله
مخلوقلرینی وهله اولاده کنیدیسنک ایسته دیکی کبی
اولاجقلری یولده خلق ایتمش اولسه یدی الوهیت نه قادار
چوق زحمتدن قورتولمش اولوردی! الهیاتخیلری نه قادار
چوق صیقیلمادن، ازیلوب بوزولمدهن تخلیص ایدردی!
کره ارضک بتون دینی سیستملرینه نظراً الله، یالکز
کندی کنیدیسنه اذیت ایتمکده مشغول کورونور.
الله بو اذیتلری، مرهملرینک ایلککی کوسترمک ایچون
وجودلرینه بیوک یاره لر آچان شارلانلر کبی استعمال
ایدر. بونکله برابر انسانلر ایلله کنیدیسنه یاپیدریغی
ایخیمه دن الوهیتک جذری بر صورتده شفایاب اولدیغی
کورمه دک.

مبحث ۶۴ - فنالک اللهدن کلز دیمک

صاچمه در.

الله مرشیتک خالقیدر، بونکله برابر فالنک اللهدن
کله دیکیده تأمین اولونور. او حالده فنالک زه دن کلیور؟
انسانلردن می؟ پک ایی اما انسانلری کیم خلق ایتدی؟
الله خلق ایتدی؛ او حالده فنالک اللهدن کلیور دیمکدر.
اگر الله انسانلری شیمدی بولوندوقلری کبی خلق
ایتمهش اولسه یدی مرض اخلاق یاخود کنه دنیه ده
موجود اولمازدی: بناءً علیه انسانلرک بوقادار فاسد.
الاخلاق اولماسندن اللهی مسئول طوماق لازمدر. اگر
انسان فنالک یاماق یاخود الله تجاوز ایتک اقتدارینه
مالک ایسه بوندن شو نتیجه یی چیقارمه یه مجبورز که الله

بر چوق دینلرده مؤمنکه نیک، صاف روحلرک
خدانولدرینه قارشى عصیان ایتدیکلری وحق اونى
عرشندن طرد ایتک دعوا سنده بولوندوقلری کورولمورمی؟
الله ملککری و انسانلری مسعود ایتک نیتنده بولوندى
وهیچ بر زمان نه ملککری نه انسانلری مسعود ایتیه
موفق اولامادی. مخلوقاتک کبری، مساویسی، معاصیسی،
نقایسی دائماً خالق کاملک ارادتلرینه، آرزولرینه قارشى
کلدى.

مبحث ۶۲ - الهیات، اللهنک قدرت

کلیه سندن بحث ایدر ولاینقطع اونى عاجز
کوسته ریر.

هر دین آشکار بر صورتده Dieu propose

et l'homme dispose یعنی الله تقبیر ایدر و انسانه
اجرا ایدر. پره نسبی اوزره رینه قورولودر. دنیا نیک بتون
تهئولوژیالری، بر طرفده الوهیت، دیگر طرفده
مخلوقاتى اولدیغی حالده، طرفینی غیر مساوی اولان
بر محاربه دن بحث ایدر؛ هیچ بر زمان الوهیت بو محاربه دن
شرفی بر صورتده چیقماز. قدرت کلیه سینه رغماً بر
دورلو مخلوقاتى، اولمالرینی آرزو ایتدیکی بر صورتده
یایمايه موفق اولماز، عینک، صاحبالفک اوزره رینه توی
دیکمه قیلندن اولاراق بر دین وارد، که عرق بشری
اصلاح ایچون بالذات اللهک اولمش اولدیغی ادعا ایدر. [*]
بو موته رغماً انسانلر هیچده اللهک آرزو ایدیه بیله جکی
بر صورتده دکلردر.

مبحث ۶۳ - کره ارضک بوتون دین

سیستملرینه نظراً الله، موجوداتک، اڪ بلهوسی
والک غیر محقولى، اڪ بدلاسی اولماق لازم کلیر.
هر مملکتده تهئولوژیانک الله اوینا دیغی رول قادار
عجیب هیچ بر شی یوقدر. اگر الله شائی اولسه یدی
یعنی الوهیت حقیقه موجود اولسه یدی، اونده مخلوقلرک
[*] بو دینک نصرانیت دینی اولدیغی سوبله مه یه حاجت
توق.

- مترجه -

تجزیه به کندیسی مجبور ایدہ جگنی پک اعلا بیلدیکی مخلوقلری عدمدن چکوب چیقاران الہلرندن بدبخت لرینہ شکایتہ حقلی اولمازلرمی! [۰]

مبحث ۶۶ - ایلک کناہ [یعنی

آدام وحوالک ممنوع میوہ لری پیمہ لری] وشیطان حقنندہ تئولوجیائی [یعنی دینی] حکایہ لک صاچالنی .

دیورسکز کہ انسان الہک الندن جیقیدینی وقت صاف ، معصوم و ای ایدی ؛ فقط کناہنک جزاسی اولاراق طبعی بوزرلدی . اکر انسان کناہ ارتکاب ایدہ بیلدی ایسہ ، الہک یدخالقندن جیقیدینی وقت دخی مکمل دکلدی دیمکدر .

آلہ ، انسانک کناہ ایشلمہ سنہ و طبعیتک فسادہ اوغراماسنہ نەدن مساعده ایتدی ؟ اغواکارہ [یعنی شیطانک انسانى باشند چیقارماق ایچون تحریک واغوالرینہ] مقاومت ایدہ مہیہ جک قادرضعیف اولدیننی بیلدیکی حالہ انسانى باشند چیقارماق ایچون شیطانہ نەدن مساعده ایتدی ؟ بر روح خبیث ، برروح اغواکار اولان شیطانى اللہ ، نە ایچون یاراتدی ؟ نوع بشر ایچون بوقدار ایلک ایستہ بن اللہ ، مقتضای خلقتلری کندیلرینى سعادت مزہ دشمن قیلان بر جوق خبیث روحلری کوکندن نەدن قلع ایتدیدی ؟ یاخوددہ داها دوعروسى ، بتون نوع بشر اوزہ رینہ غلبہ لرینی ومدھش تاثیرلرینی اولدن کورمیش اولماسی اقتضا ایدن ارواح خبیثہ یی نەدن یاراتدی ؟ خلاصہ کلام . هانکی ضرورت ، هانکی شئامت اثریدر ، کہ دنیانک بتون دینلرنده فنا پرہنسیب ، ای پرہنسیب اوزہ رینہ یاخود الوہیت اوزہ رینہ تقوق ایتکدہ در ؟

راہب مرلیہ

[۰] نەیلہ دم کہ عدمہ بن اولدم

بو جزای تولدہ شایان !

ہ . ہ ج لحد معصومیت

تجاوزہ اوغراماق ایستہ یور ؛ انسانى یاپان اللہ ، فنا لک انسان ایلہ یایلماسی قرارینی اتخاڈ ایتدی ؛ بویلہ اولماسہ ایدی انسان ، وارلغنک مصدری اولان مؤثرہ مخالف بر اثر اولوردی .

مبحث ۶۵ - اللہ عطف ایدیلن علم ازلی

La préscience الہک تجزیہ ایدہ جکی مجرم انسانلرہ ،

الوہیتک غدارلغندن شکایت ایتہ لری حقنی ویریر .

اللہ ، علم ازلی ، تعبیر آخرلہ دنیادہ وقوعہ کلہ جک شیرک کافہ سنی اولدن کورمک و یا بیلک قدرتی عطف اولونور ؛ فقط بو علم ازلی اونی نہ تمیزہ چیقارہ بیلیر ، نەدہ انسانلرک کندیسنہ بحق یاپایلہ جکلری مؤاخذہ لردن قورقارہ بیلیر . اکر اللہ استقبالہ طائد حادثاتی اولدن بیلک قدرتنہ مالک ایسہ ، سعادتہ تخصیص ایتیش اولدیننی مخلوقلرینک سقوطنی اولدن کورمہ سی لازم کلش دکلیدر ؟ فرمانلرنہ ، مخلوقلرینک بوسقوطنہ مساعده ایتہ یی قصیم ایتیش ایدیسہ ، شہہ سز ، بوتصمیم بوسقوطک [بو کناہ ایشلمہ نەک] وقوعہ ولما فی ایستہ مش اولدیفندن در ؛ بویلہ اولماسہ ایدی بوسقوط ، طریق عفتدن بوعدول اصلا وقوعہ ولما ازدی . اکر مخلوقلرینک کناہلری ، مصیبتلری حقنندہ الہک علم ازلیسی ضروری یاخود مجبوری اولسہ یدی مجرملری تجزیہ ایتہ یہ کندی عدالتی طرفندن الہک مجبور ایدیلدیکی فرض ایدیلہ . بیلردی ؛ فقط اللہ ہرشیئی قبل الوقوع کورمک مالک سنہ و ہرشیئی اولدن تقدیر و تنظیم ایتک قدرتنہ مالک اولدیفندن ، کندی کندیسنہ ظالم قانونلر قبول ایتدیر . مہمک کندی الندہ دکلی ایدی ؟ یاخود ہیچ اولمازسہ ، تجزیہ و بدبخت ایدہ بیلہ جک اولدیننی مخلوقلر یاراتماقادہ یکی بر قانونہ کندیسنی مختار قیلامازمی ایدی : علم ازلیسی اثری اولاراق الہک انسانلری فلا کتہ و یاخود عدالتنک اثری اولاراق مؤخر بر قانونہ سعادتہ تخصیص ایتہ سی اونک ایچون نہ اہمیتی حائر در ؟ ارادہ لرینک ترتیبی بدبخت مخلوقلرینک حالندہ بر شی دکیشدیریرمی ؟ کندیلرینی عدمہ براقہ بیلدیکی حالہ ، عدالتنک ایرکیچ